

O'SIMLIKLARNI O'G'ITLASHDA OLIB BORILADIGAN ISHLAR

Numonjonova Dilbarxon Zafarjon qizi*dilbarnumonjonova@gmail.com*

0009-0001-8545-6925

Annotatsiya: Ushbu maqolada o'simliklarni o'g'itlashning ahamiyati, olib boriladigan asosiy ishlar va usullari ko'rib chiqiladi. O'g'itlash tuproq unumdorligini oshirish, o'simliklarning to'g'ri va tez o'sishini ta'minlash uchun muhim agrotexnik tadbir hisoblanadi. Maqolada mineral va organik o'g'itlar turlari, ularni to'g'ri qo'llash prinsiplari, vaqtini aniqlash va texnologik jarayonlar haqida ma'lumot beriladi. Shuningdek, o'simliklarning ozuqa moddalarga bo'lgan ehtiyoji, me'yorlarni hisoblash va ekologik xavfsizlikka rioya qilish yuzasidan ham tavsiyalar keltiriladi.

Kalit so'zlar: o'simliklarni o'g'itlash, mineral o'g'itlar, organik o'g'itlar, tuproq unumdorligi, agrotexnika, oziqlantirish, o'g'itlash texnologiyasi, ekinlar o'sishi, ekinlarni parvarish qilish, ekologik xavfsizlik.

Аннотация: В данной статье рассматривается важность подкормки растений, основные работы и методы ее применения. Подкормка является важной агротехнической мерой для повышения плодородия почвы, обеспечения правильного и быстрого роста растений. В статье представлена информация о видах минеральных и органических удобрений, принципах их правильного применения, сроках и технологических процессах. Также даны рекомендации по потребности растений в питательных веществах, расчету норм и соблюдению требований экологической безопасности.

Ключевые слова: подкормка растений, минеральные удобрения, органические удобрения, плодородие почвы, агротехника, питание, технология подкормки, рост растений, уход за растениями, экологическая безопасность.

Abstract: This article considers the importance of plant fertilization, the main works and methods of its implementation. Fertilization is an important agrotechnical measure to increase soil fertility, ensure proper and rapid growth of plants. The article provides information on the types of mineral and organic fertilizers, the principles of their correct application, timing and technological processes. It also provides recommendations on the need of plants for nutrients, calculation of norms and compliance with environmental safety.

Keywords: plant fertilization, mineral fertilizers, organic fertilizers, soil fertility, agrotechnics, nutrition, fertilization technology, crop growth, crop care, environmental safety.

O'simliklarni o'g'itlash hamisha dehqonchilikning ajralmas qismi bo'lib kelgan. Har bir dehqon hamda agronom o'simliklar sog'lom va hosildor bo'lishini istaydi.

Buning uchun esa o'g'itlardan to'g'ri va oqilona foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. Chunki tuproq tarkibida barcha zarur ozuqa elementlari doimo yetarli miqdorda mavjud bo'lmaydi. Bu esa o'simliklarning o'sishi va rivojlanishiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. O'g'itlash orqali tuproqni boyitish, o'simliklarni to'g'ri parvarish qilish, yuqori sifatli va ko'p hosil olish imkonini beradi. Shu boisdan hozirgi zamonaviy dehqonchilikda o'g'itlash ishlariga katta e'tibor qaratiladi va bu jarayon fan asosida, ilmiy yondashuv asosida olib boriladi.

O'simliklarni o'g'itlash – zamonaviy dehqonchilikning ajralmas va juda muhim bosqichidir. Bu jarayon bevosita hosildorlik, o'simliklarning sog'lom o'sishi va tuproq unumdorligiga kuchli ta'sir ko'rsatadi. O'g'itlash ishlarini samarali tashkil qilish uchun avvalo tuproq tahlilini o'tkazish lozim. Tuproq tahlili natijasida tuproq tarkibidagi ozuqa moddalari miqdori, masalan, azot, fosfor va kaliy, hamda gumusning nisbati, pH ko'rsatkichi aniq belgilanadi. Bu ma'lumotlar asosida o'simlikning ehtiyojlari va tegishli o'g'it turi, uning aniq dozasini belgilash ehtimoli oshadi. O'simlik turiga va uning o'sish bosqichiga qarab ehtiyojni tahlil qilish ham zarur. Har xil ekinlar va hatto bir xil ekinning har xil rivojlanish davrlarida ozuqa moddalarga bo'lgan talabi farq qiladi. Shu sabab, o'g'itlash rejasi ekinning fenologik bosqichiga mos tuziladi. O'g'it miqdorini rejalashtirilgan hosildorlik, tuproqning mavjud unumdorligi va ekin turiga qarab hisoblash, ortiqcha yoki kam o'g'it berishning oldini oladi [1].

O'g'itlash jarayoni turli usullarda amalga oshiriladi. Eng avvalo asosiy o'g'itlash usuli mavjud bo'lib, bu yerni haydash yoki ekishdan oldin bajariladi. Ushbu bosqichda organik o'g'itlar – masalan, go'ng, kompost, chirindi, biohumus – va mineral o'g'itlar – karbamid, ammiakli selitra, superfosfat, kaliy sulfat – beriladi. Bundan tashqari mikroo'g'itlar – bor, rux, temir, marganes, mis va boshqa mikroelementlar ham ahamiyatli bo'lib, o'simliklarning sog'lom oziqlanishi uchun zarurdir. Ekish vaqtida qatorlarga beriladigan o'g'itlar urug' yoki ko'chatning oziq muhitini boyitadi va o'sishni tezlashtiradi. Vegetatsiya davrida esa o'simliklar qo'shimcha oziqlantirishga ega bo'lishadi. Ayniqsa, o'simlik barglarining rangi ochiq sarg'ishlashsa, o'sish sur'ati sustlashsa, bargdan oziqlantirish – mikroelement eritmasini purkash orqali – qisqa muddatda natija beradi. Tomchilatib sug'orish tizimi ham zamonaviy dehqonchilikda keng qo'llanilmoqda. Unda eritilgan o'g'itlar bevosita sug'orish suvi bilan birga ekinning ildiz zonasi orqali o'zlashtiriladi, bu esa o'simliklar ozuqalari sharbatlarini tez va samarali yutishini ta'minlaydi.

O'simliklar oziqa moddalarga qanchalik muhtojligini doim nazorat qilish zarur. Barglarning rangi, o'sish sur'ati va rivojlanishi har doim kuzatib boriladi. Agarda oziqa moddasi yetarli bo'lmasa, o'simlik tez charchaydi, barglari sarg'ayadi yoki burishib qoladi, mevalanish sustlashadi. Bunday paytlarda zudlik bilan qo'shimcha oziqlantirish amalga oshiriladi. O'g'itlarni qo'llashda ekologik va sanitariya qoidalariga qat'iy rioya qilish lozim. O'g'it miqdori va turi qat'iy belgilangan me'yorlarda qo'llaniladi, suv havzalarining ifloslanishiga yo'l qo'yilmaydi, ortiqcha yoki noto'g'ri saqlash, tashish

bilan tabiatga zarar yetkazilmaydi. O'g'itlar inson va hayvonlar uchun xavf tug'dirmasligi uchun maxsus qoidalarga rioya qilish muhim. O'g'itlash natijasida tuproqning umumiy unumdorligi oshadi. O'simliklarning ildiz tizimi chuqurlashadi va mustahkamlanadi, ular kasallik va noqulay iqlim sharoitlariga bardoshli bo'ladi. Natijada, hosildorlik yuqorilab, mahsulot sifati ham yaxshilanadi, tuproqdagi ozuqa moddalari muvozanati esa saqlab turiladi. O'g'itlash – tuproqda sog'lom va barakali hayot davri davomiy bo'lishida asosiy kalit hisoblanadi [2].

O'simliklarni o'g'itlash jarayoni qishloq xo'jaligi uchun muhim ahamiyatga ega bo'lib, u o'simliklarning to'g'ri o'sishi va rivojlanishida asosiy rol o'ynaydi. O'g'itlash orqali tuproqdagi ozuqa moddalarining yetishmasligi oldi olinadi va o'simliklar o'z ehtiyojiga mos ravishda zarur elementlarni oladi. Bu jarayon bir necha bosqichdan iborat bo'lib, dastlab tuproq tahlil qilinadi, so'ngra o'simlik turi va uning ehtiyojlariga mos o'g'itlar tanlanadi. O'g'itlar miqdori ham aniq belgilanib, me'yoridan oshirilmassligi yoki kam berilmassligiga e'tibor qaratiladi. Ishlar davomida ekologik xavfsizlik va tuproq sog'lig'i ham inobatga olinadi. O'g'itlashda ishlatiladigan usullar va texnologiyalar zamonaviy bo'lsa, natija yanada samarali bo'ladi. Natijada, o'simliklar rivojlanishi yaxshilanadi, hosil sifati va miqdori ortadi. Shu sababli, o'g'itlash ishlariga alohida e'tibor berish zarur [3].

Xulosa

O'simliklarni o'g'itlashda olib boriladigan ishlar hosildorlikni oshirish va o'simliklarning sog'lom o'sishini ta'minlash uchun juda muhim hisoblanadi. To'g'ri va o'z vaqtida o'g'itlash orqali tuproqdagi ozuqa moddalarining muvozanati saqlanadi, natijada o'simliklar yetarlicha oziqlanib, yaxshi rivojlanadi. O'g'itlash ishlarini reja asosida, ilmiy tavsiyalarga tayangan holda amalga oshirish ekologik xavfsizlikni ham kafolatlaydi. Barcha ishlar bosqichma-bosqich va mas'uliyat bilan bajarilganda, yuqori va sifatli hosil olish imkoniyati ortadi, tuproq unumdorligi uzoq vaqtga saqlanib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Abdukarimov D.T. Agrokimyo. – Toshkent: O'qituvchi, 2018.
2. Yormatova D., Karimov A. O'simliklar oziqlanishi va o'g'itlar. – Toshkent, 2020.
3. Mengel K., Kirkby E.A. Principles of Plant Nutrition. 5th ed. – Springer, 2001.
4. Brady N.C., Weil R.R. The Nature and Properties of Soils. 15th ed. – Pearson, 2016.
5. FAO. Fertilizers and Plant Nutrition bo'yicha materiallar.